

Alexandre
Yidal Porto

Sodomiet

INKIJKEXEMPLAAR

Alexandre Vidal Porto

Sodomiet

Uit het Portugees vertaald door Anne Lopes Michielsens

Roman

INKIJKEXEMPLAAR

In deze roman komen verschillende beladen termen en beledigende woorden voor. We zijn ons ervan bewust dat deze niet passen in de huidige tijd, maar vanwege de historische context van het verhaal hebben uitgever en vertaler, in overleg met de auteur, ervoor gekozen de meeste aanduidingen in de brontekst aan te houden.

I.

*Hoe een gitarist uit Évora, die van zijn eigen
broer slechte raad krijgt en die bovendien ont-
vankelijk is voor duivelse zaken, in het gevang
eindigt en door de Heilige Inquisitie wordt ge-
straft en verbannen*

NOG VOOR DE EERSTE ZONNESTRALEN, IN HET SCHEMER-
licht van 7 februari in het jaar onzes Heren 1669, verliet
Luiz Delgado de kerker van de rechtbank in het Palácio
dos Estaus, vlak bij het Praça do Rossio. Met zijn han-
den gebonden en op blote voeten, in de koude winter-
dageraad, vertrok hij daar geëscorteerd, in een rij, in het
gezelschap van ketters en zedenbedervers, allen boete-
lingen die zich al hadden gereconcilieerd met de Heilige
Kerk, net als hijzelf.

Elk van de elf boetelingen hield een brandende vet-
kaars in zijn handen en werd door twee dienaars van het
Tribunaal van het Heilig Officie geflankeerd. Ze droe-
gen de grove, gele, katoenen boetekleden van degenen
die tegen het geloof hadden gezondigd en daarvoor be-
recht en veroordeeld waren. Op het gewaad een rood
andreaskruis, handgeschilderd, het teken van Christus,
redder van zondige harten.

Aan het hoofd van de groep gingen drie dominica-

nenbroeders in zwarte mantels en kappen, met fakkels in de hand. Een van hen, de langste, hield de banier van de inquisitie omhoog: *Justitia et Misericordia*. De processie werd gevolgd door een kleine stoet, bestaande uit drie commissarissen van het Heilig Officie op met pluimen versierde paarden. Net als de broeders die de processie van die meute gedesorienteerde mannen openden en leidden, droegen ze fakkels in de hand.

De veroordeelden baanden zich een weg door de straten en pleinen onder het gejoel en de beschimpingen van de vele burgers die zich verzameld hadden om de aanstaande boetedoening bij te wonen. Enkelsten hadden vuil over de straatstenen gestort zodat de veroordeelden, barrevoets, de uitwerpselen van mensen en dieren en allerlei bederf op hun blote huid zouden voelen.

Luiz Delgado daalde de hellingen van Lissabon af, slechts meegevoerd door de repetitieve bewegingen van zijn benen. De koude drong via zijn handboorden binnen en kroop in zijn botten, een voor een, waardoor zijn lichaam inert werd, gevoelloos en zonder een enkele gedachte, ijskoud als een kadaver dat zichzelf voortsleept.

Hij was in Lissabon aangekomen in het jaar dat zijn eerste baardstrengen het licht zagen. Hij was als tinnegieter in de leer gegaan bij zijn oudere broer, João, die jaren daarvoor in het vak was getreden in de werkplaats

van een stadsgenoot uit Évora. Het bleek dat Luiz Delgado zeer behendig was op de gitaar en dat er zich in die periode maar weinig werkgelegenheid voordeed. Bijgevolg stuurde de meester van de werkplaats waar hij in dienst was hem naar een vrouwenhuis waar ze een gitarist behoefden, opdat hij niet in zijn eten en levensonderhoud behoefde te voorzien.

Iedereen die hem hoorde spelen erkende zijn talent en Delgado liet langzaamaan het idee en het pad van tinnegieter, van legeringen en metalen varen en begaf zich in de wereld van melodieën en liederen als gitarist van beroep.

Zijn werkzaamheden vonden bijna altijd plaats na het vallen van de avond, in taveernes, herbergen en bordelen. Hij leefde met het gespuis, hij hield van het gepeupel. Hij was goedlachs en aangenaam in de omgang en waar hij maar op zijn gitaar tokkelde maakte hij vele vrienden. Zijn werk verschaftte hem wat hij wilde: kameraden, geneugten en vertier. Lissabon, als liefdevolle moeder, had hem laten zien dat het leven goed kon zijn.

Maar ook dat kende grenzen en omdat hij die had overschreden, vervulde Luiz Delgado zijn beschaamde lot. Zijn enige troost was de opluchting dat zijn ouders, beiden inmiddels ter ziele, de schande en de pijn bespaard werden om hem, gekleed als gevangene, nagewezen als onmenselijke en gebrandmerkt als zondaar, uit dat koninkrijk te zien afdalen.

Zijn hele lichaam doet zeer: hoofd, romp en ledematen. Zijn bewustzijn vervliegt. Door zijn neusgaten dringt de zilte zeelucht binnen. Maar zijn bloed blijft stromen.

En zo stroomde hij verder, tot ze bij het Terreiro do Paço aankwamen, tegenover het Koninklijk Paleis aan de Taag, waar hij werd opgesloten en daarna overgedragen, samen met de andere boetelingen en alle documentatie omtrent het proces en de veroordeling van ieder van hen, aan de stuurman van het schip Santa Catarina, Alexandre Faustino, die zorg moest dragen voor zijn persoon en voor het rantsoen van gedroogde vis en de vivres, wat genoeg moest zijn voor de ongeveer zestig dagen durende overtocht.

Hij vertrekt alleen en laat niets achter. Voor hem zijn alle banden verbroken.

Hij was lang, wit, had een slank gezicht. Hij had opvallende ogen die de aandacht trokken omdat ze dezelfde kleur blauw waren als de edelstenen uit Goa. Twintig jaar oud was hij, om en nabij.

Zijn oudere broer, João, had een slechte invloed op hem gehad – of beter gezegd: de duivel zelve, die door de mond van zijn broer sprak en hem tot het kwaad aanzette. Ze stalen drie zware koperen schalen uit een taveerne in de buurt van Mouraria, die wegens het recente overlijden van de waard gesloten was.

De zoon van laatstgenoemde, die opgemerkt had dat

de stukken ontbraken, bevroeg de huisknecht die, onder druk gezet, uiteindelijk de namen bekende van de dieven met wie hij samenspande: 'de zoon van die molenaar uit Ribeira, João Delgado, en zijn jongere broer, Luiz genaamd'.

De twee broers werden in het gevang gezet, even boven de kathedraal. Omdat ze noch de schalen terugbrachten noch hun waarde vergoedden aan de zoon van de waard, zaten ze vast tot de kwestie op de een of andere manier opgelost kon worden. De broers werden in hun materiële behoeften voorzien door de familie van João's echtgenote, wier zwager, Brás genaamd, hen om de week voorzag van proviand en schone lakens voor hun legers.

Die Brás was een fragiele knaap, erg jongensachtig en gedienschtig, die telkens wanneer hij hun voorraden en schone klederen bracht veel met Luiz Delgado samenkwam, omdat ze weinig scheelden in leeftijd en temperament, en oprechte genegenheid voor elkaar deelden.

De knaap Brás leek ook geliefd te zijn bij de andere gedetineerden in het gevangenhok, omdat hij hen begunstigde en waar nodig hielp, en bij de cipiers eveneens, die hij bij elk bezoek eendeneieren bracht als kleinigheidje.

In de nacht van de zwaarste storm van de maand april voerde die Brás aan dat hij met zijn hulp was ver-

langzaam en dat hij zich gedurende zijn terugkeer huiswaarts, in het holst van de nacht, behalve van de modder ook zou moeten ontdoen van allerlei booswichten en dieven die de duisternis daar aan de rand van zijn huis versluerde.

Geconfronteerd met zo'n gestaafd betoog stond de cipier toe dat Brás de nacht in de cel doorbracht, waarbij hij het bed met zijn familieleden kon delen.

En die overnachtingen van Brás in de gevangenis deden zich verscheidene malen voor, ofwel omdat het regende, ofwel omdat het laat was geworden, ofwel omdat hij last had van zijn hiel of omdat de lange wandeling terug naar zijn ouderlijk huis hem tegenstond. Zijn aanwezigheid werd courant en niemand merkte meer op of hij daar al dan niet overnachtte.

De twee broers zaten al bijna zes maanden in hechtenis toen de inquisiteurs middels een brief van een van de arrestanten vernamen dat een wegens diefstal beklaagde in het huis van bewaring 'met een jonge knaap genaamd Brás zondigde en met hem sliep, tegen alle deugdelijkheid in'.

Vier dagen later werd in dat huis van bewaring een gerechtelijk vooronderzoek ingesteld om de waarachtigheid van deze grove beschuldiging te examineren. Nadat verschillende gevangenen gehoord waren, bleek dat het ging om een beschuldiging jegens de gitarist Luiz Delgado, geboortig uit Évora, die samen met zijn

broer gedetineerd was voor de diefstal van koperen schalen in de buurt van Mouraria.

Gedurende dat onderzoek verklaarden enkele gedetineerden dat de affectie en liefkozingen tussen de twee familieleden hen in het begin enigszins hadden bevreemd, maar dat ze zich hadden neergelegd bij hun verklaring dat het bij families uit de Alentejo traditie was om zo hun genegenheid te tonen, waar hun wortels lagen en waar hun gewoonten immers vandaan kwamen.

Naarmate de dagen verstreken, zo bevestigde een gevangene, had hij Luiz tegen Brás horen zeggen: ‘Vanavond zal ik je achterste verslinden...’ en ‘Kom nu hier, want ik wil je vanbinnen voelen’, waarop Brás glimlachte, zonder verder iets te zeggen. En nog een andere gedetineerde verklaarde dat hij hen samen had gezien, de jongste tussen de benen van de oudste, terwijl ze zacht kreunend bewogen tussen het gekus, de strelingen en het gehijg door.

De laatste en beslissende getuigenis werd door een dief uit Minho afgelegd, die beweerde de volgende uitwisseling tussen de jonge knaap en de gitarist te hebben vernomen: ‘Lieve genade, laat me toch met rust, je hebt me vanavond al driemaal gehad’, waarop de gitarist zijn armen om hem heen sloeg en, niet veel later, het gesmoorde gekreun van die Brás te horen was terwijl Delgado erop aandrong dat hij zich stilhield.

Aan het eind van dit onderzoek oordeelde de promoteur van de inquisitie voldoende merites en waarachtigheid in de aangifte te zien. De aanklacht tegen Luiz Delgado ging daarom van de burgerlijke rechtbank naar de religieuze rechtbank. Hij werd verplaatst van het huis van bewaring naar de geheime kerkers van het Heilig Officie. Van de handen van mensen ging hij over in de handen van God.

Hij werd beschuldigd van het plegen van de verachtelijkste, vuilste en ondeugdelijkste zonde: sodomie, wat voldoende gronden vond in verdenkingen en veronderstellingen, heimelijk als het was, waarbij willekeur gold als waarde van een oordeel.

Delgado werd alleen in een donkere, krappe cel ge-gooid. Waterdruppels sijpelden voortdurend en langzaam tussen de stenen van de muur naar binnen. De bundel stro die als zijn bed diende, absorbeerde de koude vochtigheid uit die ruimte. Zijn enige gezelschap waren hongerige ratten en gluiperige kakkerlakken, naast een pot voor zijn uitwerpselen die slechts een keer per week werd geleegd.

Aan het einde van de derde week in gevangenschap, toen hij niet meer doorhad of de zon opkwam of onderging, werd hij voor drie inquisiteurs geleid die hem op zijn knieën geboden. Naar verluidt was het 5 oktober in het jaar onzes Heren 1668.

Na de gepaste gebeden werd overgegaan tot het voor-

lezen van de beschuldiging jegens Luiz Delgado, dat hij de onspreekelijke en weerzinwekkende zonde had gepleegd met de jonge knaap Brás Filgueira, in het gevangenhok van het huis van bewaring, getuige het woord van vijf gevangenen die hen samen hadden gezien of gehoord.

De inquisiteurs spoorden de gedaagde aan volledig en naar waarheid schuld te bekennen, om zo zijn geweten te sussen en het proces te bespoedigen.

Ze vroegen hem daarna of hij die tegennatuurlijke praktijken bekende en of hij erkende dat hij zijn onzedelijke lid in het natuurlijke fundament van de knaap Brás had ingebracht en er zaad in had laten vloeien, waarvan hij beschuldigd werd.

Luiz Delgado, wiens gezichtsvermogen reeds was aangetast doordat het licht zich al dagenlang aan zijn ogen had onttrokken, verzekerde de inquisiteurs dat hij een vroom, respectabel en godvrezend christen was, dat hij nimmer had gezondigd door zijn lid hetzij in het vlees van de knaap Brás hetzij in dat van welke andere man dan ook te hebben geïntroduceerd en dat de beschuldiging van de zonde die hem werd toegeschreven uit niets anders voortkwam dan uit de kwaadwilligheid van zijn vijanden.

Hij bekende echter, omdat hij God vreesde en in zijn oneindige barmhartigheid geloofde, in het bijzijn van de inquisiteurs en van alle hemelse heiligen, dat, een

keer of twee of drie, maar niet meer, wanneer de Heilige Geest het zo had gewild dat de knaap Brás in het huis van bewaring overnachtte en ze uit familieplicht hun legers ter beschikking stelden zodat de arme ziel geen kou zou lijden, zijn huid op zoek naar warmte die van zijn familielid had gevonden nu de ijzige regen reeds was aangebroken en er sneeuw op komst was.

De demonen die dat rovershol met criminelen bevolkten, dwaalden vrij in de koude bries. Een van hen had hem te pakken gekregen en verblind. En toen hun huid en lichamen op zoek waren naar warmte en troost in de puurheid van Christus, werden ze verrast door de demon. Zwak als ze waren, verzwakt door de kou, raakten ze in verwarring, waarbij de duivel en zijn helpers hun zintuigen overnamen, en midden in die kwade sekwestratie had hij zijn viriele lid in de lies en tussen de benen van die Brás gewreven, maar zonder zijn achterste te penetreren, waarbij hij telkens zijn zaad in de hand, op de buik of tussen de benen van de jongen vergoten had.

Hij vervolgde dat het de handen van Beëlzebub zelf waren geweest die zijn ogen hadden bedekt tijdens de verachtelijke aanrakingen die hij met de knaap gedeeld had. En dat het de liefde voor de gekruisigde Christus was die hem behoed had voor het begaan van de doodzonde en de diepste verdwaling.

Ter aarde geworpen voor zijn inquisiteurs zei hij dat hij alle schuld voor de zonden van de perverse natuur

die in ieder mens schuilt en die hem was toebedeeld, ten volste aanvaardde. En dat hij eveneens zijn hele ziel ter aarde wierp, smekend om goddelijke genade, en zijn lichaam berouwvol overgaf aan de straffen die de Heilige Kerk en haar trouwe dienaren hem wilden opleggen.

Tijdens twee nieuwe examens, die een week uit elkaar lagen, ontkende hij wederom de onspreekelijke zonde met de knaap Brás of met wie dan ook te hebben begaan, en herbevestigde hij de bekentenis van zijn schuldaandeel in de destructieve daden die de demon hem met zijn lichaam had doen verrichten.

In de vijfde week na zijn eerste ontmoeting met de inquisiteurs werd hij meegenomen naar de zaal van het Heilig Officie, waar hem de formaliteiten van zijn boetedoening te kennen gegeven werden. Bij aanvang deelden de inquisiteurs hem mee dat omwille van de oneindige barmhartigheid van de Heilige Kerk hem de schande van een autodafe bespaard bleef en dat zijn vonnis uitgesproken zou worden onder de zegen van het kruis dat zich in die zaal bevond.

Met grote consideratie van de ernst van zijn overtreding en zijn kwetsbare gestel voor de aanvallen van het onnoembare merkten de inquisiteurs op, als onderliggende oorzaak van zijn tegenspoed, dat Delgado vervreemd was van het heilige pad en dat zijn straf vooral samenhang met deze vervreemding, die het begin is van al het kwaad, in het wezen en in de wereld.

Niettemin waardeerden ze het dat hij berouwvol van geest was en bespeurden ze legitieme, christelijke oprechtheid in zijn intenties tot verlossing die hij voor het kruis getoond had. En omdat hij nog jeugdig was en zijn lichaam kwetsbaar, hadden ze besloten om hem geen lichamelijke foltering te laten ondergaan, zodat zijn lichaam niet verder verzwakken zou en de zonde zou kunnen binnendringen en overheersen.

Wegens de zonden tegen het heilige katholieke geloof waaraan Luiz Delgado door de inquisitie schuldig bevonden was, diende hij geestelijke straffen te volbrengen door dagelijks, zolang hij zich onder de levenden bevond, de traditionele gebeden van de Kerk te reciteren, en daarnaast werd hem, om hem tevens de tijd te schenken om de wortels van zijn belofte aan de Kerk te herwinnen, tien jaar ballingschap in het woeste land van Brazilië ten laste gelegd, zodat hij gedurende die tijd zijn herstel kon bewijzen aan het Rijk der Heiligen en aan het koninkrijk Portugal.